

Інтелектуальна проза Віктора Домонтовича в контексті європейської: спільне та відмінне (методичний аспект)

Капітан Юлія Ярославівна¹, Мафтин Наталія Василівна²

Опубліковано	Секція	УДК
30.04.2025	Освіта/Педагогіка	821. 161. 2'06.–3.09 (092)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15348823>

Анотація. Стаття присвячена проблемі викладання творчості Віктора Домонтовича в загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема в 11 класі із суспільно-гуманітарним напрямом (профільним – філологічним). Розглядається питання осмислення учнями жанрово-стильових, ідейно-художніх особливостей інтелектуальної прози. У статті враховано інтегрований підхід до вивчення української літератури, розглянуто процес становлення української інтелектуальної прози в контексті розвитку європейського інтелектуального дискурсу, виокремлено жанрово-стильові риси інтелектуальної прози, її естетичні, філософські та психологічні ознаки; відзначено особливості впливу європейської літературної думки на творчість Віктора Домонтовича та запропоновано найдоцільніші методи та форми опрацювання цієї проблеми під час вивчення творчості письменника в школі. Розглянуто й методичні аспекти вивчення роману «Доктор Серафікус», зокрема досвід вчителів української літератури, чий методичні розробки із даної теми доступні в публікаціях.

Сучасні інформаційні технології та інноваційні підходи дають можливість по-різному провести урок з української літератури, присвячений інтелектуальній прозі Віктора Домонтовича. Для цього пропонуємо залучити аудіовізуальні ресурси, технічні засоби навчання і, звісно, традиційні форми навчально-пізнавальної діяльності, що у гармонійному симбіозі даватимуть помітний результат та активізуватимуть рівень літературної зацікавленості школярів. Окремим блоком розглянуто аудіовізуальні ресурси, присвячені вивченню пропонованої теми на уроках української літератури у школі, зокрема, мова йде про цифрові тематичні елементи, презентації, квести тощо. Власне, сучасний нестримний технічний прогрес допомагає сучасному педагогові залучити найдоцільніші елементи роботи за поданою темою. У процесі пропонованого дослідження ми опиралися на праці провідних педагогів методистів, які репрезентують як класичний аспект бачення, так і сучасний розвиток педагогічної думки.

¹ студентка факультету філології, спеціальність середня освіта українська мова та література, м. Івано-Франківськ, тел.: 0687495483

² доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76015, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 <https://orcid.org/0000-0001-6661-2956>

Ключові слова: інтелектуальність, методичні аспекти, естетичні гасла, образ героя, європейський контекст, інтелектуальний роман, форми, методи роботи на уроці.

Intellectual prose of Viktor Domontovych in the European prose: common and different (methodological aspect)

Abstract. The article is devoted to the problem of teaching Viktor Domontovych's works in secondary schools, in particular in the 11th grade with a social and humanitarian direction (speciality - philology). The issue of pupils' comprehension of genre-stylistic, ideological and artistic features of intellectual prose is considered. The article takes into account an integrated approach to the study of Ukrainian literature, consers the process of formation of Ukrainian intellectual prose in the context of the development of European intellectual discourse, highlights genre and style features of intellectual prose, its aesthetic, philosophical and psychological features; notes the peculiarities of the influence of European literary thought on the work of Viktor Domontovych and suggests the most appropriate methods and forms of studying this problem in the study of the writer's work at school. The author also considers methodological aspects of studying the novel 'Doctor Seraphicus', in particular, the experience of teachers of Ukrainian literature, whose methodological developments on this topic are available in publications.

Modern information technologies and innovative approaches make it possible to conduct a lesson on Ukrainian literature dedicated to the intellectual prose of Viktor Domontovych in different ways. To do this, we propose to use audiovisual resources, technical teaching aids and, of course, traditional forms of educational and cognitive activity, which in harmonious symbiosis will produce a noticeable result and activate the level of students' literary interest. A separate block deals with audiovisual resources dedicated to the study of the proposed topic in Ukrainian literature lessons at school, in particular, digital thematic elements, presentations, quests, etc. In fact, the current unrestrained technological progress helps the modern teacher to attract the most appropriate elements of work on the topic. In the course of the proposed study, we relied on the works of leading methodologists who represent both the classical aspect of vision and the modern development of pedagogical thought.

Key words: intellectuality, methodological aspects, aesthetic slogans, the image of the hero, European context, intellectual novel, forms, methods of work in the classroom.

Вступ

Сучасна літературна освіта рухається вперед, реагуючи на виклики часу. Переосмислено роль та місце літературного дискурсу в структурі навчального процесу, трансформувалися акценти та основні дидактичні завдання, покладені на нього. Акцент у роботі вчителя літератури сьогодні – на інноваційних, творчих формах і методах із урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня. Зацікавити сучасного школяра, який потрапив під стихійний вплив інтернет-сервісів, доволі важко, однак цілком можливо. Також належить пам'ятати про тяглість літературної традиції – тоді усі періоди історії нашої літератури, культури будуть сприйматися як органічне ціле у взаємозв'язку з європейською літературною традицією.

За чинною «Програмою з української літератури» творчість В. Домонтовича вивчається в 11 класі загальноосвітніх навчальних закладів за профільним – філологічним напрямом. Творча постать письменника, його літературна спадщина є доволі непростими для сприйняття учнями, тому його справді доцільно вивчати у профільних класах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Звісно, що в центрі нашої уваги - праці методистів, однак не обійдемося й без досліджень літературознавців, які займалися питаннями інтелектуальної прози на загал та творчості Віктора Домонтовича. Зокрема йдеться про дослідження В. Агеєвої, С. Павличко, Н. Синицької, Б. Степанишиного, М. Жулинського, Ю. Шевельова, С. Білокінь, Н. Козирєвої, Н. Зубець. Чи не найновішим дослідженням у цій царині є праця В. Василенка. Серед інших проблем, літературознавець міркує над темою двійництва в романі «Доктор Серафікус». Вчений вважає, що «підтексти необхідно шукати у біографії письменника, адже вона дозволяє глибше усвідомити художньо-естетичну своєрідність у манері його індивідуальності. Тема роздвоєння особистості виходить у Віктора Домонтовича на першу лінію і розкривається через двоїстість окремих учинків і бінарність позицій» [3, с. 17].

Що ж до праць методистів, то актуальними залишаються дослідження як представників старшого покоління (Є. Пасічник), так і сучасних – (Т. Яценко, Г. Токмань, Л. Башманівської). Важливі аспекти викладання української літератури в школі, методичні рекомендації для роботи вчителів висвітлені у дослідженнях Т. Яценко, О. Глеба, у практичній роботі вчителів української літератури, зокрема мовимо про розробки конспектів уроку з української літератури О. Боярчук, Л. Субботіної, Т. Шеремети та ін. Цікавим у плані методичного осмислення творчості В. Домонтовича є досвід А. Бріт («Засекречене життя у романі "Доктор Серафікус"»), В. Пікалової («Основні віхи життя і творчості Віктора Домонтовича»), О. Погуц («Інтелектуальні романи Віктора Домонтовича»), В. Попової («Біографічні відомості про Віктора Домонтовича»). Також на увагу педагога заслуговує

тематичний цифровий контент, розміщений на YouTube-каналі «Перефарбований лис», на якому є декілька тематичних випусків за творчістю згаданого автора (Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=W5WZojQ8oJo>)

Мета статті – розглянути процес становлення української інтелектуальної прози в контексті розвитку європейського інтелектуального дискурсу, виокремити її жанрово-стильові риси, естетичні, філософські та психологічні ознаки; проаналізувати вплив європейської літературної думки на творчість Віктора Домонтовича; проаналізувати методи та форми роботи, які доцільно використати під час вивчення ознак інтелектуальної прози та жанрово-стильових рис роману Віктора Домонтовича «Доктор Серафікус».

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи вивчення інтелектуальної прози з учнями старших класів, необхідно передовсім сказати про традиції попередників, на основі яких вона, власне, і сформувалася. Школярі повинні розуміти, що початки інтелектуалізму в нашій прозі закладені вже у творчості Г. Сковороди, Т. Шевченка, Лесі Українки. Чи не першим інтелектуальним романом в українській літературі є твір А. Кримського «Андрій Лаговський». Дослідники говорять про чотири етапи розвитку української інтелектуальної прози: двадцять років ХХ століття, 40-60 на еміграції, 60-70 (представлені іменами В. Дрозда, В. Земляка, В. Шевчука), 80-90 – Ю. Щербак, П. Загребельний, Г. Пагутяк.

Зародки цього явища здебільшого пов'язують із творчістю німецького письменника Т. Манна, який у 1924 році опублікував власний художній текст «Чарівна гора» і в авторській статті «Про вчення Шпенглера» пояснив причину виникнення цього нового жанру. Власне, у контексті розвитку інтелектуального роману як самостійного жанру у світовій літературі почали з'являтися перші паростки художніх рефлексій, які пов'язують з іменами Т. Манна, Г. Гессе, Р. Музіля, Г. Броха, О. Хасклі, У. Голдінга, А. Мердок, Д. Фаулза, У. Фолкнера, Т. Вульфа та багатьох інших зарубіжних авторів. Однак чи не найяскравіше риси інтелектуального роману (як і прози назагал) виявлені у творах А. Камю та Ж.-П. Сартра.

На наш погляд, учням перш за все необхідно дати визначення, що таке інтелектуальний роман, оскільки вони вивчатимуть прозу В. Домонтовича, творчість якого якраз і представляє собою найкращі зразки цього жанру.

Отож, інтелектуальний роман був здатний відповісти на виклики людського буття першої чверті ХХ ст. Він прагнув вдовольнити актуальну проблему в осмисленні та інтерпретації життя, вловити зміни перехідної епохи і дати світові героя нового типу – здатного презентувати власним життям таку дійсність. Якщо говорити школярам про риси інтелектуального роману, то слід наголосити, що через усю складність та багат шаровість цього жанру зробити це буде доволі непросто. Тому дослідниця Н. Козирева виділяє перш за все такі ознаки: «нашарування в одному творі різних літературних жанрів (текст у тексті): роман, повість, оповідання, новела, п'єса; пародійна гра з різними стилями, з неправдивими ходами і літературними алюзіями» [11, с.115].

Особливо доречним для роботи з учнями над історією цього літературного явища та його жанрово-стильовими ознаками буде метод мультимедійної лекції. Йдеться про послідовну демонстрацію слайдів презентації, що супроводжуються ремарками вчителя або ж спеціально підготовлених учнів-спікерів. Власне, такий спосіб подачі інформації сприятиме кращому її запам'ятовуванню. Мультимедійна презентація може безпосередньо стосуватися характеристики героя інтелектуальної прози. Презентаційний елемент може містити й різновекторні погляди щодо явища інтелектуальної прози, зокрема її персонажа. До прикладу, М. Жулинський вирізняє дещо інший тип літературного персонажа, що втілює філософське навантаження у художньому творі, зауважуючи, що «найчастіше це людина без певної лінії поведінки, яка шукає виправдання своєму життю, постійно хитається між різними рішеннями або приймає поперемінно то одне, то друге, проникається гострою відразою до буденщини, втративши будь-який сенс, й особливо чітко фіксуючи у своїй свідомості всі непривабливі й огидні сторони життя» [8, с.39].

Не обов'язково думка учня-опонента повинна збігатися із думками інших школярів. Це навіть виправдано, оскільки характер поведінки героя інтелектуальної прози зумовлюється типом його філософського обґрунтування. Опираючись на міркування Н. Синицької, наголошуємо учням, що «кожен персонаж, захищаючи свою істину, по суті є лише теоретичним варіантом ідеї, бо, керуючись нею в житті, він частіше за все терпить поразку, що неодноразово підтверджується в інтелектуальній прозі» [14, с.32].

Українська інтелектуальна проза, як і західноєвропейська, характеризується синкретизмом різних мистецьких явищ. Так, дослідники наголошують як одну з ключових її рис синтез мистецтв. Яскравий приклад такого синкретизму – роман Марселя Пруста «У пошуках втраченого часу». В романі В. Домонтовича «Доктор Серафікус» синтез мистецтв, на думку С. Ушневич, є одним із засобів «інтелектуалізації композиції твору». У випадку названого роману, одна з героїнь (Ірця) в одному з епізодів твору переглядає репродукції малюнків доби палеоліту та картин французьких і німецьких експресіоністів; також таким текстовим виявом синтезу мистецтв є згадка про два портрети Вер – в стилі експресіонізму і кубізму в поєднанні з монументальним академізмом.

Раніше ми міркували про глибоке психологічне наснаження інтелектуальної прози, однак учням слід наголосити і на філософському аспекті такого виду літератури. Глибокі, моментами цілком риторичні запитання, міркування та вагання, які стають художнім прийомом у інтелектуальному творі, належать галузі філософії. Навіть герой такого літературного різновиду – інтелектуал, аристократ духу та екзистенціаліст. Місткість інтелектуального та філософського у стосунку до аналітики інтелектуальної прози цілком рівносильна. Має слушність Н. Козирева, стверджуючи, що інтелектуальна

проза характеризується тим, що у ній «здібності митця стають серцевиною для його інтелекту, здатного на активні пошуки адекватної відповіді на суперечності, що постійно народжуються в житті людини. Разом з тим сьогодні не можна не помітити певних теоретичних спроб до концептуалізації "глобального" в різних теоретичних версіях так званого всесвітнього суспільства» [11, с.122].

Для кращого розуміння інтелектуальної прози в українській літературі учитель повинен донести до школярів думку про те, що в такому різновиді художнього письма яскраво виражене поєднання художності та філософічності. Письменник у такому випадку не просто змальовує певний об'єкт чи предмет, передаючи при цьому індивідуальні почування та враження, але й пропонує для реципієнта власне бачення навколишнього світу, розуміння його суті та життя. Стосовно жанрового втілення, то найкраще під цю категорію потрапляє український інтелектуальний роман, який, на думку С. Журби, «втілює ті розумові розмірковування, якими заповнений філософський роман. Тому деякі літературознавці сталять знак рівності між цими жанровими різновидами романів, повністю осягнути які можна лише тоді, коли розгадано ключ до їхніх таємних шифрів» [9, с.225].

В. Петрова, як і багатьох інших представників інтелектуальної прози, цікавить не політика та суспільні події, а людина з її проблемами, тобто екзистенційна форма мислення індивідуума. Отож, домінантами інтелектуальної прози українського автора можна вважати: неспроможність персонажа досягнути відчуття щастя, лейтмотиви ірраціональності людської поведінки, бінарність у свідомості конкретної особистості, нездійсненність свободи та абсурдність людського буття.

Проговоривши основні базові речі, що стосуються зародків української інтелектуальної прози, ведемо мову про перший спалах, який припадає на 20 - і рр. і передовсім має чіткий стосунок до імен В. Винниченка, В. Петрова, В. Підмогильного. Відтак з'ясовуємо, чи учні розуміють, чому перервалася ця золота нитка, не ставши традиційною для нашої літератури, і чому її відродження бачимо аж наприкінці 80-их на початку 90-их. У ці роки вона заявлена іменами В. Шевчука, Ю. Щербака, П. Загребельного, Г. Пагутяк та ін.

Дуже важливо, щоб учні усвідомили, що вагомою складовою процесу формування компетентного учня-читача є помірковане та результативне опанування літературознавчих категорій. Тому для вчителя мало просто володіти навчальним матеріалом, необхідно уміти на достатньому рівні пояснити значення класичних та новітніх теоретичних понять, не забувати про міжпредметні зв'язки. Має рацію Н. Головченко, міркуючи, що літературу українського модернізму, до якої, зрозуміло, належить інтелектуальна проза, «варто розглядати у світовому контексті, це допоможе виразити, зокрема, хронотоп цього процесу: у зарубіжній літературі модерністське мистецтво відбувалося переважно на межі 19 і 20 ст., у деяких національних культурах, у тому числі і в українській, – на початку 20 ст. Національна своєрідність української літератури по-різному проступала на етапі раннього модернізму (новоромантизму, імпресіонізму, символізму), авангардизму (футуризму, сюрреалізму, експресіонізму) та зрілого модернізму ("поток свідомості", "театру абсурду", інтелектуальної прози тощо)» [5].

Окремо пропонуємо розглянути модерний за своєю формою та цілком інтелектуально-екзистенційний текст В. Петрова «Доктор Серафікус». Аналізуючи цей текст разом зі школярами, найкраще застосувати метод «мозкового штурму», позиційні аспекти якого зводяться до пригадування: які жанри у літературі відомі для них. Після пригадування і усвідомлення жанрової структури можна переходити до власне аналізу пропонованого роману.

Під час читання й аналізу художніх творів одним із основних завдань учителя є спрямування учнів не лише на усвідомлення змісту прочитаного твору, а й на

зосередження своєї уваги на тому, що лежить в основі авторського задуму, системи персонажів тієї епохи, в якій жив і творив митець слова. Щоб урок був вдалим і характеризувався продуктивністю, учитель української літератури повинен намагатися втілити не лише ключові принципи навчання, а й сформувати індивідуальну схему уроку.

Розуміємо і той факт, що традиційна форма аналізу у контексті роботи над романом В. Петрова «Доктор Серафікус» навряд себе виправдає, оскільки маємо справу із неординарним і нестандартним текстом, пронизаним «павутиною» ідей О. Шпенглера, З. Фройда та К. Юнга. Так, Серафікус є найкращою ілюстрацією сучасної людини, що відштовхує від своєї свідомості невблаганні віяння модерної доби. В образі професора, на наш погляд, зосереджено тип особистості, яка виконує лише часткову функцію, що покладена на усе її життя. Віддатися цілком і розчинитися функціонально у мареві людського життя Серафікус не може, оскільки він замкнений у схематизмі власного існування і майже цілковито відчужений від реального світу. Має рацію Ю. Загоруйко, назвавши цей текст – «романом застереження» [10, с.43]. Цей інтелектуальний твір дійсно можна маркувати як своєрідне «застереження». В. Петров прагне акцентувати увагу суспільства на загрозі зникнення справжньої органічної та цілісної людини – про це писав ще Ю. Шевельов.. Вже у 1929 році він сміливо говорить про небезпеку перетворення людини на вишколену механізовану істоту. Яка глибока та прониклива далекоглядність була у його інтелектуальному письмі, бо на сучасному етапі світ і справді змінив технізований штучний інтелект, що здатен ставати альтернативою справжнього людського розуму. Усе це, на думку автора, цілком може становити загрозу для світу, який має страх втратити своє справжнє живе обличчя, і набути штучної форми: «Речі є доконечна приналежність життя. Жити – це вважати на речі і зживатися з речами. Людина повинна опанувати речі, перемогти косну нерухомість речей, втілити в речі частину свого життя» [7, с.54].

Повертаючись до методичних аспектів вивчення роману В. Петрова «Доктор Серафікус», акцентуємо увагу якраз на історико-літературному аналізі цього твору. Власне, учитель повинен плавно підійти до питання: чому, живучи у добі, далекій від технічного прогресу, автор прагнув описати її нищівний вплив на суспільство загалом. Найкраще знайти відповідь на це питання можна за умови ретельного аналізу образу головного героя.

Засобами характеристики персонажів здебільшого є їхня мова, світогляд, думки, почуття, мрії та ставлення другорядних персонажів до нього. Охарактеризувавши все це, на думку Л. Пархети, «можна зробити висновок про типове й індивідуальне в образі. А потім акцентувати увагу на його виховному значенні. Щоб домогтися повстання літературного образу перед учнями як повноцінного людського характеру, як типового представника певної групи людей, класу чи народу, учитель звертає увагу на характеристики персонажа в праці на матеріально-побутову характеристику, зокрема, як той чи інший персонаж ставиться до їжі, до одягу, до житла, до природи, до землі, до грошей, до побуду взагалі» [13].

Назвати Серафікуса традиційним персонажем доволі важко, оскільки він втілює риси героя-інтелектуала: емоційний і раціональний водночас, начитаний, ретельний та поміркований, із власною світоглядною позицією та філософською концепцією. Серафікус – людина нової доби, яка прагне приборкати власні почуття, протиставивши їм чистий людський розум: «Почуття визволення, перетворене на успіх, не належало до числа його добродійностей. Він працював напружено і уперто, виснажував себе, замість із презирливою іронією заперечити все те в науковій традиції, що належало заперечувати й знищити» [7, с.118]. Головний герой, іменований у романі істотою із «серафічним» типом мислення, втілює в своїй особі провідні риси філософії екзистенціалізму. Можна говорити про філософський підтекст його постаті загалом,

переваги думки над формою, іронічність, скептичність в оцінках, схематизацію почуттів, використання прийомів маски і пародії, девальвацію кордону між реальним та ірреальним тощо. Вагомі риси образу Серафікуса розглядаються з позиції свідомого та позасвідомого. У романі, як у наглухо закритому середовищі, ставляться під сумнів навіть закони розуму. Так, С. Білокінь доволі тонко зауважила, що «Герой В. Домонтовича страждає від власних протиріч між підсвідомим біологічними бажаннями та свідомими розумовими прагненнями. Наявність такого конфлікту між підсвідомим та свідомим у душі героя наводить на думку про вплив робіт Зигмунда Фрейда на українського автора» [2, с.243].

«Серафічність», тобто своєрідна осоружність та відчуження професора Комахи, його наполеглива ідея «заперечного біологізму» найкраще проявляються у його особливій позиції у ставленні до жінок. У романі наявні три жінки, про які веде мову автор: Тася, Ірця та Вер.

Учитель повинен пояснити дітям, що таке «заперечний біологізм». Без володінням цими знаннями школярі просто не зможуть розшифрувати закладені сенси у романі. Суть цього термінологічного звороту зводиться до того, що людина технізованого світу намагається відшліфувати практично до ідеалу одне зі своїх умінь, що, на її думку, найкраще у неї вдається. Для цього вона змушена відмовитися від виконання інших функцій, які би могли відволікати її від основної справи, забираючи при цьому необхідний і такий цінний час та енергію. Людина, яка підкорює свої інстинкти механізованому світу, зазвичай жертвує базовими природними потребами, біологічними інстинктами заради втілення суспільних ідей.

Отож, методика роботи над романом В. Петрова «Доктор Серафікус» – це більшою мірою не канонічна і традиційна навчальна діяльність, це скоріше процес, який давно вийшов за рамки методики, сміливо подолав межу літератури і опинився на рівні філософського осягнення.

Міркуючи про категорії інтелектуальної прози, що виокремилася в окремі локальні жанри, школярів слід проінформувати, що тривалий час в українській літературі панувала ідея народності, оспівування культу селянського життя у стилі І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного. Така тенденція проіснувала до 60-х років ХХ ст. Натомість відбулися перші намагання до зображення урбанізму в інтелектуальній прозі, однак це явище тривалий час було ніби штучним для української літератури.

Аби узагальнити провідні особливості поетики інтелектуальної прози, апелюємо до теорії згадуваної вище Н. Синицької, яка переконана, що «В інтелектуальних творах нема готового вирішення проблеми чи відповіді на складні запитання сучасності. Автор часто дає змогу читачеві самому дійти висновків, відчувати себе співавтором роману. Причому інколи письменник так майстерно це робить, так довго приховує свою гру з читачем, що той справді відчуває себе режисером театру, витвореного власною уявою, нехтуючи роллю справжнього автора» [14, с. 31]. Зміщення акцентів якраз на «горизонт сподівань» читача передбачає також оволодіння учнями методами самостійного набуття знань, проведення достатньої кількості робіт дослідницького характеру, семінарських занять з учнівськими доповідями та їх обговоренням, організацію завдань творчого характеру.

Методистка Т. Яценко наголошує, що у процесі роботи над заданою темою якраз такі методи є найбільш виправданими - «шкільна лекція, дискусія, усний журнал, складання конспекту літературознавчої статті, робота з літературознавчими та філософськими словниками, видання шкільного літературного альманаху, написання творчих робіт та рецензій на прочитану книгу, підготовка навчальних проектів з мультимедійними презентаціями» [16]. Окремо додаємо, що продуктивною функцією володітимуть інтерактивні методи, прийоми і форми роботи, які сприяють розвиткові у старшокласників умінь і навичок пізнавальної діяльності.

Висновки

Засвоєння учнями теоретичних понять про художні напрями, стильові течії, жанрові різновиди прози є найскладнішим у шкільному вивченні української літератури. Тому в нашій статті ми розкрили основні підходи щодо трактування філософсько-естетичних теорій інтелектуальної прози як художньої системи, розглянути процес становлення української інтелектуальної прози в контексті розвитку європейського інтелектуального дискурсу, виокремили її жанрово-стильові риси, естетичні, філософські та психологічні ознаки; проаналізувати методи та форми роботи, які доцільно використати під час вивчення ознак інтелектуальної прози та жанрово-стильових рис роману Віктора Домонтовича «Доктор Серафікус».

Список використаних джерел

1. Білокінь С. Відображення соціологічних, культурологічних та психологічних концепцій початку ХХ століття в інтелектуальному романі Віктора Петрова-Домонтовича «Доктор Серафікус». Вісник львівського університету. Серія філологія, 2008. Випуск 44. Ч. 1. С. 242–247.
2. Василенко В. Зустріч із двійником: феномен двійництва у прозі Юрія Косача, Ігоря Костецького, Віктора Домонтовича. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика, 2023. №2(34). С.14–20.
3. Вознюк Ю. Особливості вивчення великих епічних творів на уроках української літератури в 10 класі (на прикладі роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?..»). Методичний пошук учителя-словесника: Збірник науково-методичних праць студентів і магістрантів. 2001 Випуск 3. Вінниця: С. 85–89.
4. Гричаник Н. Проблема шкільного аналізу епічного твору на практичному занятті з методики навчання зарубіжної літератури у ЗВО. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. Волошинські читання: зб. матеріалів всеукраїнської науковопрактичної конференції / за заг. ред. Т. О. Яценко, Київ : Інститут педагогіки НАПН України. 2022. С.244–249.
5. Домонтович В. Доктор Серафікус. Харків : Віват, 2024. 320 с.
6. Журба С. Буття людини як антропологічна модель екзистенційного інтертексту в українському інтелектуальному романі 20-х років ХХ століття. *Studia methodologica*. Антропологія літератури: комунікація, мова, тілесність, Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2008. Випуск 25. С.224–229.
7. Загоруйко Ю. Письменник Віктор Петров (В. Домонтович). Київ, 1993. 68 с.
8. Козирева Н. Філософська культура інтелектуальної прози. Філософський альманах, 2014. Випуск 6–7. С.134–135.
9. Павличко С. «Роман як інтелектуальна провокація». Домонтович В. Доктор Серафікус. Без ґрунту. Київ, 1999. С.3–16.
10. Пархета Л. Шляхи аналізу літературного твору в педагогічній практиці В. Сухомлинського. Електронний ресурс. Дата звернення: 7 лютого, 2025 року. Режим доступу:
https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/6/visnuk_6.pdf
11. Синицька Н. Гра у класики: поетика української інтелектуальної прози 1960–90 рр. Монографія. Чернівці : «Місто», 2018. 224 с.
12. Синицька Н. Характерні ознаки інтелектуальної прози. Слово і час. №11, 2003. С. 75–80.
13. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. Київ : РВЦ «Проза», 1995. 256 с.

14. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. Київ : Міленіум, 2002. 320 с.
15. Шудря М. На два фронти. Вісник Національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія, 2005. С.73–75.
16. Яценко Т. Екзистенціальні особливості поглибленого вивчення української літератури в умовах профільного навчання. Електронний ресурс. Дата звернення: 21 січня, 2025. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705573/1/%D0%95%D0%BA%D0%B7%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>